

אשר בחר בנו מכל העמים! למה הציע את התורה לאומות לפנינו?

ביצד מברכים בגאווה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", כאילו הקב"ה העמיד את כל העמים בשורה והצביע עלינו והרי ההיפך הוא הנכון? הקב"ה הציע את התורה לאומות העולם והם סירבו לקחת אותה ואז נתן את התורה לנו?

ב"ה | חג שבועות | תשפ"ה

להם התורה, בשעה שכבר סיכם איתנו במצרים "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים"? הדבר דומה לאדם שמסכם לקדש אישה ורגע לפני החופה מביט לצדדים, אולי יש הצעה טובה ממנה...

הכרח לרבע את המעגל ולומר ששתי הנחות נכונות: ה' בחר בנו מכל העמים ועדיין הייתה סיבה טובה להציע את התורה לאומות. אנו רוצים לפתח יסוד נפלא הגורס כי הקב"ה רצה שהאומות ירגישו שייכות לתורה, כדי להקל לקבל את מסר מצוות בני נח. עצם המועמדות שלהם לזכות בחוכמת ה', תרכך את ליבם לכיוון המסרים המרכזיים של תורת ישראל ותקל עלינו את ייעודנו הגדול.

נתחיל מההתחלה: יהודי פותח את היום באמירת "שש זכירות" לגרסת האשכנזים ו"עשר זכירות" לגרסת הספרדים. הזכירות כוללות את יסודות אומתנו שאנו חייבים לחוקקם בליבנו ולהעבירם לדורות הבאים. ראש וראשון לציוויים עליהם נאמר "פן תשכח" הוא מעמד מתן תורה בהר סיני.

הרמב"ם קובע כי עיקר מצוות זכירת הר סיני, היא לזכור את הפלא שלא היה ולא יהיה כמוהו בו נגלה הקב"ה לעיני עם שלם וכולם משמשים עדים לאותה התגלות:

1. **רמב"ם אגרת תימן:** זכרו מעמד הר סיני, שציוונו הקב"ה לזכרו תמיד וגם הזהירנו מלשכוח אותו וציונו ללמדו לב-נינו כדי שייגדלו על תלמודו... שהוא עמוד שהאמונה סר-בכת עליו והטענה המביאה לידי אמת, שנאמר 'כי שאל

2500 שנה לא יכולנו לנהל את הדיון שנקיים היום. אלפי שנים היה כתב ההסמכה הגדול שקיבלנו בהר סיני, מוטל כאבן שאין לה הפוכין וכציווי תיאורטי ללא מימוש.

מול ההר זכינו לייעוד "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". להיות ממלכה שכולה כוהנים המהווים מקור השראה לעולם כולו. להיות מפיצי מציאות הבורא עלי אדמות ומעוררים כל באי עולם למחויבות לשבע מצוות בני נח. אבל לאורך רוב ההיסטוריה מאז חורבן הבית הראשון, נשלטנו בידי האומות¹, נרדפנו, הוכינו והונצחנו בתודעה העולמית כסמל עלוב לבני מלכים שהודחו מגדולתם. במקום לעמוד בעמדת השפעה, נדמינו כמצורעים שהברידות טובה להם ח"ו.

שפר עלינו המזל ואנחנו זוכים לחיות בערב ימות המשיח. הגלגל מתהפך והעם היהודי מוכח כנס ופלא, כסמל הנצח, כמו עוף החול שחוזר ומתנער מאפרו ולובש בגדי תפארתו. המציאות החדשה מאפשרת לשוב אחורה אל הר סיני ולזכות מחדש בכתב המינוי המקורי שניתן לנו.

כדי להבין את הנדרש מאתנו, נעלה את תמיהתם המטלטלת של רבי יהונתן אייבשיץ והחתם סופר, תמיהה המערערת את שיווי המשקל: כיצד מברכים בגאווה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", כאילו הקב"ה העמיד את כל העמים בשורה והצביע עלינו והרי ההיפך הוא הנכון? הקב"ה הציע את התורה לאומות העולם והם סירבו לקחת אותה ואז נתן את התורה לנו?

מעבר לכך, העניין לא ברור מיסודו: איך פנה אל האומות להציע

אמור לעבור בסיפורת של משפחות רבות?

מנגד, היהדות היא הדת היחידה בעולם שמעבירה סיפור כזה מדור לדור, והסיפור עובר **בכל נקודה במהלך ההיסטוריה**. לא הייתה נקודה בזמן בה הסיפור התגלה לראשונה, אלא הוא עובר מאז מתן תורה ממש. הרמב"ם מתחיל את פירושו על המשנה, בהקדמה של שלשלת מסירת התורה מדור לדור ובה ארבעים דורות ממש רבינו עד רבינא ורב אשי שחתמו את התלמוד. הסיפור עבר בכל הדורות וליווה את עם ישראל מהתרחשות הדברים בפועל. עד כאן היבט ראשון בזכירת הר סיני.

מכאן היבט נוסף: העבודה שנבחרנו מכל העמים לעמוד תחת ההר. זה לא שהיינו שם במקרה וה' היה יכול לבחור באחרים, אלא רצה דווקא בנו מכל האחרים. בינינו ובין הקב"ה יש קשר עצמי שלמעלה מטעם ודעת והאומה הזו לא תהיה מוחלפת.

כך מברכים בכל בוקר וטרם קריאה בתורה. לימוד התורה הוא המצווה היחידה שחייבים לברך לפני מדאורייתא. כל ברכות השבח והנהנין לפני מצווה ואכילה הן מדרבנן, חוץ מהברכה על התורה. ברכות התורה כוללות שלוש ברכות, כפי שמברכים בברכות השחר, אבל הגמרא אומרת (ברכות כא) כי אחת היא המעולה בברכות.

2. טור סימן מז: ועוד יש ברכה אחרת על התורה 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'. ויכוון על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל העמים וקרננו לפני הר סיני².

בא רבי יהונתן אייבשיץ ומעלה תמיהה שמרעידה את הרגליים:

יערות דבש ח: קשה הלא חזר על כל עם ולא קבלוהו, זולת נחנו עם ישראל. ואם כן מה זה שאנו אומרים אשר בחר בנו מכל העמים?

רבי יהונתן מכוון למדרש ידוע הרמוז בתורה עצמה. רגע לפני מותו, משה מגלה סודות מפתיעים:

דברים לג: ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבכת קדש מימינו אש דת למו.

מה הקב"ה עושה אצל בני דודנו, בשעיר ופארן, רגע לפני החתונה הגדולה אתנו?

ילקוט שמעוני ברכה תקנא: כשנגלה המקום ליתן תורה לישראל, לא על ישראל בלבד נגלה אלא על כל האומות. הלך לבני עשו ואמר: מקבלין את התורה? אמרו מה כתיב

נא לימים ראשונים אשר היו לפניך, למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים, הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו, השמע עם קול אלוקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי'... הדבר הגדול הזה שנראה במציאות שהעידו עליו מבחר כל העדים, שלא היה מקודם כמוהו וכן לא יהיה אחריו כמוהו, שתשמע **אומה אחת בכללה** דבור הקדוש ברוך הוא ושתראה כבודו עין בעין, ודבר זה היה בכדי **שתתחזק האמונה חיוק שלא ישנהו**.

היהדות נושאת הוכחה מוחלטת שמחייבת להאמין לה. אדם ישר אינו יכול לכפור ביסודות האמונה, משום שהיהדות מציגה ראייה משכנעת ששום אומה לא זוכה לה: אנו האומה היחידה שמעבירה מדור לדור את האמונה כי הקב"ה התגלה **לעיני עם שלם ומיליונים שימשו עדים לאותה התגלות**².

בעולם מלא סתירות ובלבולים, יש עובדה אחת שלא השתנתה כבר 3337 שנים: עשרות דתות באו לעולם במשך השנים, אבל **אף אחת אינה טוענת שההתגלות המייסדת הייתה לעיני עם שלם**.

כל הדתות מספרות אותו סיפור: אדם קדוש הלך בדרך ופתאום שמע התגלות מהשמיים. הוא תמיד היה לבד ורק הוא היה מספיק קדוש כדי לחוות את המסר. נצרות: שאול התרסי (שהיה יהודי כשר), הלך לדמשק ופתאום חווה את אותו האיש הנוצרי, שמת עשרות שנים קודם והוא שיתף אותו בסיפור חייו המופלא והנסים שליוו אותו. שאול מתלהב, משנה את שמו לפאולוס, ממיר את דתו ומפיץ את הנצרות. האסלם מתחיל כאשר מוחמד נופל על הארץ, חווה התקף שנראה כמו התעלפות ואז קם ומגלה שזאת לא הייתה חולשה, אלא נבואה עם מסרים מהשמיים. הוא כותב את התורות בספר הקוראן. הבודהיזם יורד לעולם כאשר נסיך הודי עשיר בשם סידהארטה גאוטמה, יושב תחת עץ פיקוס והנפש שלו מתעלה לרמה השמינית של ההארה והוא חווה התעלות.

כך שהדת **יושבת על כתפיים של אדם אחד**. תרצו - תאמינו שהיה נשמה מעולם האצילות, לא תרצו - תאמינו שהיה מטורף שסבל מהזיות. מנגד, היהדות היא הדת היחידה לאורך כל ההיסטוריה, שהאבות בכל קצויה תבל, מעבירים לילדיהם סיפור אחר: מעמד הר סיני התרחש לעיני מיליונים.

כמוכן, הסיבה לכך שאף דת לא בוחרת בגרסה שלנו - אף שמידת השכנוע הייתה נוסקת לגבהים - שכן **אי אפשר להמציא טענה הקשורה ברכים**. אי אפשר להטמיע סיפור היסטורי ולתלות אותו בעדים נוספים, כי הרבים יקומו וישללו את הסיפור. אם מוחמד היה אומר שמיליון עדים חוו את ההתגלות עמו - ישאלו איפה הם? לחילופין, אם היה טוען שגילה ספר קדוש במערה, המספר על כך שלפני אלף שנים ניתן הספר מול מיליון עדים - יטענו: למה אף אחד לא שמע מאביו סיפור כזה? הרי אירוע שהיו לו מיליון עדים,

2 שמעתי פעם רעיון נפלא: לכן משה רבינו מערער וטוען בסנה: "וזה לא יאמינו לי כי יאמרו לא נראה אליך ה'". שכן ההתגלות בסנה הייתה לעיני אדם אחד - ויהודי חכם לא משתכנע מהתגלות ליחיד.

3 האבודרהם מבאר דבר נאה: בקידוש המועדים מתחילים 'אשר בחר בנו מכל עם ורוממו מכל לשון וקדשנו במצוותיו'. כך בתפילות המועדים "אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו". אבל בשבת אין מזכירים בחירה בנו, רק "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה והרצון הנחילנו". שכן השבת ניתנה כבר במרה, טרם הבחירה בנו במתן תורה. משא"כ המועדים שניתנו בהר סיני ולאחר הבחירה בנו.

בקיצור, מה עומד מאחורי תעלומת הצעת התורה לאומות?.

ב. התמיהה גדולה הרבה יותר. אם עד עכשיו רעדו הרגליים, עכשיו ירעד כל הגוף... הכלי יקר טוען שהקב"ה לא רק **הציע** את התורה לאומות, אלא נתן את התורה **בפועל**, בגרסה כזו שתתאים גם לאומות. גם אחרי שסירבו להצעתו, הוא ציפה שהם יתעשתו ויצטרפו להגיגה. לכן ניסח את עשרת הדברות בצורה אוניברסלית, כדי שגם הגויים יוכלו להתחבר בלי להרגיש שהופכים להם את החיים.

עשרת הדברות ניתנו פעמיים: בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן. הדברות הראשונות של פרשת יתרו, נכתבו על הלוחות הראשונות שקיבל משה מידי הגבורה בשמים, ואילו הדברות האחרונות נכתבו על הלוחות השניות, שמשה הכין באוהל שלו במדבר והעלה אותם למעלה לקבל אישור ה'.

הדבר המדהים הוא, שיש הברלים בולטים בין שתי הגרסאות. הכלי יקר מרכז עשרה שינויים צועקים לעין בין לוחות ראשונות ללוחות אחרונות. כמה דוגמאות:

3. פרשת יתרו: א. **זכור** את יום השבת. ב. **כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ... וינח ביום השביעי.** ג. **כבר את אביך ואת אמך למען יארכון ימיך.** ד. **לא תחמוד בית רעך.**

פרשת ואתחנן: א. **שמור** את יום השבת. ב. **וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלוקיך משם.** ג. **כבר את אביך... למען יארכון ימיך ולמען ייטב לך.** ד. **ולא תחמוד... ולא תתאוה בית רעך.**

א. דברות ראשונות מצוות "לזכור" את השבת ואילו דברות שניות מצוות "לשמור" את השבת. ב. דברות ראשונות מייסדות את מצוות השבת על שביתת ה' במעשה בראשית, ואילו דברות אחרונות מעניקות טעם חדש למצוות שבת: טעם חברתי לשחרור העבדים והבהמות, כזכר לשחרור מצרים. ג. שכר כיבוד הורים בדברות ראשונות הוא "למען יארכון ימיך" ואילו דברות שניות מוסיפות מתת חדש: "ולמען ייטב לך". ד. דברות ראשונות מצוות "לא תחמוד בית רעך", שפירושו, עשיית צעדים מעשיים כדי להשיג את השייך לרעך, ואילו דברות אחרונות מצוות הרבה יותר: "לא תתאוה בית רעך", שמשמעותו איסור חמדה בדמיון גרידא.

הכלי יקר כותב ביאור מופלא שמיישב הכול באחת: הדברות הראשונות הן מסרים **אוניברסליים**. אלו צווים שנועדו לכלל האנושות, שכן הקב"ה ציפה שהאומות יתעשתו ויבואו לקבל תורה. לכן הציג דרישות מופחתות שיוכלו להתקבל על דעתן. הדברות השניות, לעומתן, נמסרו בפרשת ואתחנן ארבעים שנה מיציאת מצרים, כאשר היה ברור שנשארנו היחידים המוכנים לומר "נעשה ונשמע". לכן ניתנו מסרים **פרטיקולריים** (ייחודיים) שנועדו **למטיבי לכת** ורמת הדרישות גבוהה יותר.

בה? 'לא תרצח'. אמרו לו: כל עצמן של אותן האנשים - אביהם רוצח הוא, שנאמר 'יהידים ידי עשו ... ועל חרבך תחיה'. הלך אצל בני עמון ומואב ואמר מקבלין את התורה? אמרו לו מה כתיב בה? 'לא תנאף'. אמרו לו: כל עצמה של אומה זו היא ערוה, שנאמר 'ותהרין שתי בנות לוט מאביהן'. הלך ומצא את בני ישמעאל ... ואמר 'לא תגנוב'. אמרו לו כל עצמן של אביהם לסטים היה, שנאמר 'והוא יהיה פרא אדם'.

אם כן, הסיפור האמתי שונה לחלוטין מברכת התורה: הוא לא בחר בנו מכל העמים, אלא הלך אצל כל העמים ושמע סירוב נחרץ ורק אנחנו אמרנו כן⁴. נאמר כן: אנחנו בחרנו בו, אבל הוא לא בחר בנו.

למען האמת, הסיפור מוזר מיסודו: מה הקב"ה היה עושה אם היו האומות אומרות כן? הרי מאז ימי אברהם נבנתה ההיסטוריה בצורה כזו שאנו נהיה עם סגולתו וקיימו האבות כל התורה לפני שניתנה? במצרים הבטיח לנו מפורשות "ולקחתי אתכם לי לעם" וחולל ניסים עצומים כדי לרכוש את אהבתנו?

האור החיים כותב שהכול היה הצגה, כדי שהאומות לא יבואו בטענות לעתיד לבוא שלא הציעו להם. הדבר דומה לעורך דין שמנהל משא ומתן כפול עם שני צדדים, במטרה למנוע לזות שפתיים שהמכרז היה תפור לצד אחד. אבל העורך דין יודע מראש למי ימכור בסופו של דבר.

אור החיים שמות יט,ד: 'אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי' - ירצה לש- לול טענת הטוען כי הלא מצינו שהלך לשעיר ופארן והז- מינם לקבל תורה, ואם כן מה מעלה זו שמרומם לעם יש- ראל? לזה אמר כי הבאתי אתכם אלי, משא"כ הם ששלחתי להם למקומם לשעיר ולפארן ואין זה אלא **לדחותם לעתיד לבא ולחייבם בדין**.

קשה להבין: וכי אלוקי האמת מנהל מחזה של פייק? (יתכן שהמהלך אף **אסור** מחשש אונאה, שכן אסור לשאול מחיר מוצר כשאינן כוונה לקנותו?) הנה תמיהותיו המטלטלות של החתם סופר:

דרשות חתם סופר א עמוד קא: קשה ממה נפשך, אם הייתה להם הבחירה שאם רצו לקבלו היה נותן להם התורה, אם כן היו גם הם העם הנבחר ומה בצע לנו בעבודתנו במצרים וברית אבות אשר כרת עמנו ומה כל הרעש הזה? ואם נאמר שגלוי לפניו שימאנו לקבל, אם כן הייתה חזרתו על כל אומה ולשון פעולה בטילה וחלילה לחשוב כן?

הדברים קשים מכיוון שלישי: מדוע הקב"ה מכשיל אותם בכוונה? למה הציע לכל אומה את מה **שאינה** יכולה לקבל? הציע לעשו "לא תרצח", למרות שזאת בריוק הנקודה הרגישה שלהם? היה עליו להציע לבני עשו את "כבר את אביך ואת אמך" שאביהם כידוע היה מהדר בכך?

4 בדיחה: יהודי בא לבית הדין וגירש את אשתו. אחרי רגע עמד והוציא טבעת וקידש אותה. לפליאת הדיינים הסביר: "בתור זיווג שני היא מספיקה...".

ג. בחירת הקב"ה בנו, התחילה הרבה לפני מתן תורה ורק באה לידי גילוי במתן תורה. שנים לפני שיצא המכרז על התורה, ה' הכין אותנו לעמוד בו באמצעות ניסיונות, אותות ומופתים. כך ברגע האמת היינו היחידים שהבנו את משמעות המתנה ולא נבהלנו מהמאמץ הכרוך בה.

למה הדבר דומה? מלך החזיק מכרה זהב ששווה כל הון. מכל בני העריך בן אחד שיידע להעריך את האוצר ולטפל בו כראוי. אבל לא רצה להפלות בין הילדים. מה עשה? לקח את הילד וגילה לו את ערך הזהב, אחר כך לימד אותו לכרות את הזהב, ואז קרא לכל בניו ואמר שכולם מוזמנים לכרות זהב מהאדמה. כולם ניסו והתייאשו מהמלאכה הקשה והמפרכת מתחת לאדמה וזרקו את כלי העבודה במיאוס. רק הבן המקצוען עשה והצליח ורצה באוצר.

ניכנס לעומק הדברים: הוזכר קודם שהקב"ה הצייע לכל אומה את מה **שנגד טבעה**. הוא לא הצייע לעשו לכבוד את ההורים, אלא "לא תרצח" שחוקק בטבעו. שכן זה האתגר העצום הכרוך בקיום מצוות ה': לחולל פלא, לעשות את **הלא מובן מאליו** ולבחור בו על פני כל מה שמצייע העולם.

התורה לא נועדה כדי לשמר מצבים קיימים, אלא לכרוא עולם חדש. להוכיח את האינסופיות של הטוב שבוקע מתוך הרע. לשם כך, יצר הקב"ה מערכת מדהימה של **אדם אחד עם שתי זהויות**: מצד אחד, אנחנו בהמיים כחלק מהמציאות הביולוגית ונסחפים באופן אינסטינקטיבי אל הנוחות של עצמנו. מצד שני, יצר מערכת אלוקית היושבת בתודעה ומפצירה בנו להתעלות מעל הביולוגיה.

היכולת לנצח היא לא נורמלית. היערות רבש מדמה זאת לאדם שפועל נגד המזל שלו. לפיכך, הסירוב של בני עשו וישמעאל מובן מאליו. כיצד יכול אדם שהדם עולה לו לראש ונולד לתוך תגובות רצחניות - להכריז עצור! מהיום אשלוט במידות ואקיים "לא תשנא את אחיך בלבבך". נחשוב רק על המצוות שקיבלנו בפרשה הקודמת: שמיטה שלא לעבוד בשדה שנה שלימה, איסור ריבית, וחובת החזרת קרקעות לבעליהם אחרי חמישים שנה. מי יכול לעמוד בכך?.

המדרש מביא דוגמה חודרת לב על הפסוק "בטנך ערמת חיטים סוגה כשושנים". הכוונה היא לאדם שנמצא במלוא תאוותו, כמו אדם תאב לחיטה, ופתאום מכרזת אשתו: "כשושנה אדומה ראיתי". הוא נסוג לאחוריו ומרפה תאוותו. אין זה בגדר שכל אנושי. בהערה⁵ הובא סיפור חזק.

כך מובנים כל ההבדלים: א. בדברות ראשונות נאמר "זכור", שהוא רק חווית השבת, כמו קידוש ותפילה, אבל לא הימנעות ושבתה ממלאכה. שכן מגוי לא מצופה לשבות ממלאכה בשבת ו"גוי ששבת חייב מיתה". אולם בדברות שניות נאמר יותר מזה: "שמור", שהוא דרישה ייחודית לישראל על שבתה מוחלטת ממלאכה. ב. השבת בפרשת יתרו מוצגת כ"זכר למעשה בראשית", שכן שבתה ה' במעשה בראשית היא עובדה אוניברסלית הנוגעת גם לגוי. אולם הדברות השניות מדגישות את מצוות השבת "כזכר ליציאת מצרים", שזה מסר ייחודי לעם ישראל שיצא ממצרים⁶. ג. הביטוי "למען יאריך ימיו" מדבר על אריכות ימים כפשוטה בעולם הזה, אמנם בפרשת ואתחנן נאמר עוד "ולמען ייטב לך" וידועה דרשת רבי יעקב: "בעולם שכולו טוב ובעולם שכולו ארוך". היינו אריכות ימים בעולם הבא וזאת הבטחה השייכת רק לישראל. ד. "לא תחמוד" הוא רק במעשה, אבל "לא תתאוה" הוא אפילו במחשבה וזו דרישה יתירה השייכת רק אצל ישראל.

כלי יקר כח: הלא קרוב לשמוע הצעה אחת קצרה לקר-חה מדברי חז"ל 'שחזר הקב"ה על כל האומות לקבל התורה ולא רצו לקבלה... ועל כן נמצאו כל השינויים הללו בין דברות ראשונות לאחרונות, כי הדברות הראשונות נאמרו בלשון אשר השמיע ה' לכל האומות... ואילו היו האומות רוצים היו מקבלים גם המה עליהם ועל זרעם כל הדברים אשר צווה ה' לישראל.

אם כן, התמיהה מתעצמת שבעתיים: במה בדיוק "בחר בנו"? ומה מטרת הצעת התורה לאומות?

אנו רוצים לפתח מהלך בן שני שלבים, שמחבר דבר והיפוכו: מצד אחד, ברור שהקב"ה בחר בנו מכל האומות עוד לפני מתן תורה. מראש עשה הכול כדי שברגע האמת אנחנו נהיה היחידים שנאמר כן. מצד שני, הצעת התורה לאומות לא הייתה מזויפת והייתה לו מטרה חשובה גם בצעד הזה.

נתחיל מביאור בחירת הקב"ה בנו, כפי שמאריך החתם סופר בשם רבו החסיד, רבי פנחס הלוי הורוויץ, בעל ההפלאה ונעמיק יותר לפי המובא ביערות רבש שם. (בהערה⁶ הובא הצעה לביאור נוסף ומעמיק לפי תורת הרבי מליובאוויטש).

5 להעיר כי גם בדברות ראשונות נאמר "אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים"? עונה הכלי יקר כי אין זה יסוד החיוב לעשרת הדברות אלא עובדה נוספת המחייבת במיוחד את ישראל, אבל גם גוי שלא יצא ממצרים יכול ללמוד מישראל. [בנוסף, יש להאיר האם "אנכי" הוא חלק מעשרת הדברות או רק הקדמה להן, משום שלא שייך לצוות על האמונה, ואכמ"ל].

6 עלה בדעתי ביאור שצריך למצוא לו מקור... רבינו הזקן כותב בפרק מט בתניא כי הבחירה הייתה בגופי ישראל, שנרמזים בחומריהם לגופי אומות העולם. הביאור ידוע כי הבחירה נתנה את הכוח לזכך את החומר ולחבר אלוקות עם הבשר הגשמי. לפי זה יש לומר כי כשהציע את התורה לאומות, לא פנה לגופם ולא נתן אפשרות לזכך את החומריות. כל התורה עבורם נועדה רק למאבק וניצחון הנפשות (על דרך בקשת המלאכים לזכות בתורה למעלה). לכן מעולם לא הייתה בהם בחירה והיא רק בגופי ישראל.

7 מעשה באישה אמריקאית במשקל 180 קילו, שנכנסה לקליניקה של דיאטנית וביקשה הצלה. הדיאטנית הביטה בה בעצב ואמרה בכנות: "לא בשבילך דיאטה, את צריכה להיולד מחדש". אותה אישה התעקשה לחיות והכריזה שהיא תנצח והיא הולכת לרוות. הם התנו תנאי אחד: ברגע של משבר, כשהיא חשה בולמוס להתנפל על מגש סטייקים, היא לא מתקרבת לפני שהיא מתקשרת אל הדיאטנית. שנתיים עבודה והיא השילה 80 ק"ג. הגיע ערב חג השבועות ובקהילה שלהם נהגו להתכנס אחרי תפילת שחרית החג לארוחת בוקר משותפת. באותה שנה, הגיע תורה של אותה גברת לארגן את השולחן החגיגי. היה עליה לאסוף את הפשטידות והעוגות מכל בתי הקהילה, להניח בתוך מקרר בית הכנסת ולעצב את השולחן לקראת מחר. היא נסעה ברכב ומאחוריה העוגות והמעדנים ופתאום תקף אותה בולמוס שלא היה שנתיים. עוד רגע היא מסתערת על עוגת הקרמשניט ועושה ממנה 'גל של עצמות'. אבל יש לה סיכום עם הדיאטנית: את לא

אבל הרבה יותר: הגוי חייב לקבל עול תורה ולקיים שבע מצוות בני נח. מתן תורה לא היה רק אירוע יהודי, אלא מעמד כלל עולמי שמחייב את כל באי תבל לקבל שבע מצוות בני נח מתוך אמונת התורה.

הנה כתב ההסמכה אותו קיבלנו מפי הגבורה בעצמה בערב מתן תורה: "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

מה כוונת הביטוי "ממלכת כהנים"? כיצד עם שלם יכול להיות מלך וכוהן? על מי ימלכו כולם? מבאר רבי אברהם בן הרמב"ם: "הסוד במאמר 'ממלכת' [שכולם מלכים] ולא אמר 'ואתם תהיו לי כהנים בלבד' ... שתהיו לי מלכים על העולם ומנהיגים להם ומי שיחקה את שלמותכם תהיו לו כהנים"⁹.

הרמב"ם קובע כך הלכה למעשה:

רמב"ם מלכים ח: ציווה משה רבינו מפי הגבורה לכוף כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח.

בני נח חייבים בשבע מצוות בסיסיות, שעניינן אמונה בה' אחד וקיום סדר העולם התקין. דרך קלה לזכור את השבע היא א-ב-ג-ד ועוד שלוש מצוות החמורות.

שבע מצוות ב"נ: איבר מן החי, ברכת השם, גזל, דינים, עבודה זרה, שפיכות דמים וגילוי עריות.

בהתאם לכך, שתי הפרשיות הראשונות בתורה מתארות את עשרים הדורות הראשונים לבריאה, שנמתחו על פני 2000 שנות העולם הראשונות. מה זה שייך לתורת משה? מה האריכות אודות גויים גמורים שאין להם דבר עם הקמת ישראל? שכן **התורה מדברת גם אל האומות**. התורה אינה רק תורת ישראל, אלא נועדה להשפיע גם על האומות לקיים את שבע המצוות שניתנו להם.

אכן, זה לא בכוחנו, ורק "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו". הקב"ה הכין אותנו לכך מיום היותנו. תחילה ניסה את אברהם בעשרה ניסיונות קשים מנשוא, עד ניסיון העקרה. המטרה הייתה לקחת לו את כל האינטרסים האישיים לקיים דרישת ה' ולהביא אותו למצב שהוא מתנתק לחלוטין מעצמו ומכריז "חלקי ה' אמרה נפשי". יהודי אינו רוצה ואינו יכול להתנתק מהקב"ה.

אחר כך הוריד אותנו למצרים, כשהקושי והסבל מנקה את הזוהמה ושובר את הביטחון העצמי המזויף. לאחר הריכוך המקדים, הוריד עשר מכות מופלאות שלימדו על אמתיות מציאותו. רק לאחר ההכנה היסודית שנמשכה מאות שנים הצייע את התורה לאומות - והתוצאה הייתה ברורה.

4. יערות דבש שם: זו היא הבחירה שבחר בנו, שלא נתן לשלוט בנו המזל, כי אם הגביה אותנו למעלה מהמזל, על ידי שאברהם אבינו הוליד למעלה מהמזל שלא היה יכול ללדת. ובשביל זה קבלנו התורה, כי לא היה ביד המזל להכריע אותנו בשמירת המצות.

אחרי שהבנו את מהות הבחירה בישראל, שהתחילה מאות שנים לפני מתן תורה, עלינו להבין היטב את הצד השני: לשם מה פנה בכל זאת לאומות העולם, שלא עברו את ההכשרה?

הרבי מפתח משמעות מרהיבה להצעת התורה לאומות.

ה הצעת התורה לאומות, נועדה לשבור את הקרח בין התורה והגויים. גם אם לא יסכימו לקבל את התורה, אבל להיות "מועמד" למשהו זה יוצר קשר ומשנה התייחסות. כשמציעים לאדם הצעה מסוימת - היא נותרת על לוח לבו גם אם יאמר לה לא.

המטרה בכך כפולה: ראשית, כדי שהטובים ביניהם יפריעו פחות לישראל לקיים את התורה. יהודים וגויים חיים ביחד ולפחות שהגוי יהיה פחות מאתגר לישראל. בהערה⁸ הובא סיפור מתוק.

נופלת לפני שמתקשרת.

"אני נמצאת ברכב מלא עוגות ונתקפתי סחרחורת. תרשי לי פרוסה עוגה וזהו...". הדיאטנית צעקה: "אין מצב, עבירה גוררת עבירה וכיון ששנה נעשתה לו כהיתר. תלכי למכולת, תקני כמה ירקות ותסתמי את הפה". - "אוי על מה את מדברת? איזה סיכוי יש לעלה חסה מול עוגת דובדבנים עם קצפת?..."

היא טרקה את הטלפון ובאה להסתער על הבגאז' ואז עלה רעיון במוחה: היא רצה למכולת כשרה, קנתה נקניק בשרי ודחפה חצי פרוסה לפה. וזהו, החלב יצא מהמשחק...

8 אחד הסמלים של יפו העתיקה היא מאפיית סעיד אבוועלפיה. המאפייה המעוטרת בקשתות אבן וסמוכה לכיכר השעון ביפו, מוכרת לחמים ובייגלך ערביים לאלפי קונים. אך למרות שבעלי המאפייה מוסלמים, והמאפייה אינה כשרה למיטב ידיעתך, היא סגורה בכל שבעת ימי הפסח כדי שלא להכשיל את ישראל כשרים בפיתות ולחמים. הסיפור מאחורי הסגירה מרתק: חסיד וויזניץ בשם הרב שלמה זלמן שטראובר, שהיה מוכר נעליים, גר בשכונת לסעיד אבוועלפיה. שטראובר נעצב לראות תור של יהודים שבאים לקנות פיתות אצל הערבים בפסח והחליט לעשות מעשה. הוא ניגש לשכנו והציע לו לסגור את המקום והוא ישלם לו את רווחי כל השבוע. הסכום עמד על מחיר דירה ביפו. כך עבד ההסכם חמש שנים: סעיד סוגר ושטראובר משלם לו רמי דירה שלמה. בשנה השישית, סעיד הקדים את היהודי ואמר כי השנה הוא סוגר בלי תמורה, שכן הייתה לו שנה פורייה והרוויח את דמי הפסח.

מאז חלפו שישים שנה, דורות הלכו ובאו, הרב שטראובר איננו וגם סעיד אבוועלפיה איננו, אבל נכדי הערבי ממשיכים לסגור בכל פסח, מתוך ביטחון שהם מקבלים שכרם מהשמיים.

9 הגמרא מספרת על תקופות בהם הגויים עצמם הביטו על היהודים כבני מלכים (זבחים יט): "אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן, פעם עמדתי לפני איזגור מלך פרס והיה אבנטי חגור למעלה כנגד אצילי הידיים. הפשיל המלך את האבנט כלפי מטה ואמר: 'ממלכת כהנים וגוי קדוש' כתוב בכם (וצריכים אתם לנהוג בתפארת של כהנים, דכתיב בהם (יחזקאל מד) 'לא יחגרו ביזע', שלא יחגרו את האבנט במקום הזיעה, כנגד בית השחי או המותניים, אלא באמצע הבטן). כאשר באתי לפני אמימר אמר לי התקיים כך 'והיו מלכים אומניך'".

התוועדות הרבי תשמ"ב א/224: נצטוו בני ישראל לפעול על אומות העולם לקיים שבע מצוות בני נח ולכאורה כיצד אפשר לפעול על אומות העולם שייכות לתורה ללא כל הכנה מצידם? הרי אפילו בני ישראל שבחר בהם הקב"ה, נזקקו להכנה של חמישים יום כדי לקבל את התורה ועל אחת כמה וכמה אומות העולם צריכה להכשרה כזו? אלא הליכת הקב"ה לאומות העולם בהצעה שיקבלו את התורה, פעלה הכשרה ואפשרות שבני ישראל יוכלו לפעול עליהם שייכות לתורה ולקיום המצוות שלהם.

'איש השלום'. גם לפני נח היו אנשים גדולים, אבל הם לא זוכים למחמאות בתורה.

למשל, מתושלה חי הכי הרבה שנים בהיסטוריה. רש"י כותב בפרשתנו (ז,ד) כי זה לא היה מקרה, אלא מדובר היה בצדיק גמור, עד שהקב"ה עיכב את רדת המבול שבעה ימים כדי לא להפריע לימי ה"שבעה" עליו. אבל התורה אינה מזכירה דבר מכל זה. דוגמה יותר בולטת היא חנוך (ה,כה): "ויתהלך חנוך את האלוקים - ואיננו, כי לקח אותו האלוקים". לא נאמר "וימת", אלא "ואיננו". כותב התרגום יונתן כי חנוך זכה לנשמה עצומה שלא התאימה למידות העולם הזה. נשמתו עלתה השמימה והפכה להיות ממלאכי השרת העילאיים בשם "מטטרון", שהוא ה"סופר" והכותב של מעלה.

השבחים מתוארים במדרשים, אבל לא בתורה עצמה. עד נח והשבחים עליו מתחילים ברגע לידתו (בראשית ה,כט): "ויקרא את שמו נח לאמור זה ינחמנו ממעשנו ומעיצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'" וברש"י: "יניח ממנו את עצבון ידינו. עד שלא בא נח, לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם והיתה הארץ מוציאה קוצים ודרדרים כשזורעים חטים מקללתו של אדם הראשון ובימי נח נחה".

נח נולד עם שני סימני זיהוי חריגים שהעידו על גדלותו וכך למך, אביו, זיהה כבר ברגע לידתו כי הנוול עתיד להניח את סבל האדמה מבני האדם. ראשית, הוא נולד נימול והיה מקובל בידיהם מאז גזירת אדם הראשון, כי הילד הראשון שיוולד נימול, יבשר סוף לקללת האדמה. שנית, הוא נולד עם אצבעות מפוסקות אחת מהשנייה. בעוד שבני האדם לפניו נולדו עם כף יד מחוברת כמשטח אחד, כמו כף, משום שהם חרשו והפכו את האדמה עם ידיהם, נח נולד עם אצבעות מפוסקות שלא יאפשרו לו לחרוש את האדמה בידי. אביו - במקום לחשוש שנוולד לו בן פגום וחסר - הבין כי הוא עתיד להפוך את העולם ולהמציא מכשיר מתוחכם לחרוש את האדמה.

אבל נח אינו מביא מנוח רק לאדם, אלא מוצא חן בעיני ה', כפי שמסיימת פרשת נח: "ונח מצא חן בעיני ה'". פרשת נח ממשיכה ומספרת שהוא לא סתם מצא חן, אלא מעשיו היו מתוקנים: "נח איש צדיק, תמים היה בדרתיו, את האלוקים התהלך נח ... כי אתך ראיתי צדיק לפני ברור הזה".

נח הוא יחיד ומיוחד מכל בני האדם, משום שהוא עשה את הבלתי יאומן. הוא היה צדיק "בדורותיו" ו"אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה". נח מצא את הכוחות **לשחות נגד הזרם בדור המושחת בהיסטוריה**. להתאזר בתעצומות עוז וגבורה ולהיות ייחודי ושונה מעולם רקוב עד היסוד.

אכן המסרים של 'עשרת הדברות' נקלטו בראש האומות והפכו להיות הבסיס של המוסר העולמי. אם אברהם היה יחיד בעולם שהאמין בא-ל אחד, כנגד כלל האנושות שהאמינה ב'פגאניות', באלים מוחשיים מעץ ואבן, אברהם הפך להיות האדם המשפיע בהיסטוריה וארבעה מיליארד איש (נוצרים ומוסלמים) מאמינים באמונתו בא-ל אחד שאינו נראה בעיניים. אם התורה אוסרת אלימות מכל סוג שהיא, ככתוב "שופך דם האדם באדם דמו ישפך" ו"לא תרצח", ללא הבדל אם מדובר באדם בריא, נכה, לוקה בשכלו, עבד, ומחמירה אפילו בצער בעלי חיים ללא צורך. זאת כנגד ההשקפה שהייתה מקובלת אצל האומות הנאורות, שיצרו חילוקים בין בני חורין בעלי דם כחול ובין עבדים שלא היה להם מעמד, בין בריאים לחיי נכים ולוקים בשכלם, והתירו קרבות גלדיאטורים לשם שעשוע אכזרי בין אדם ובעלי חיים. הנה חלפו השנים והשקפת התורה הפכה להיות התפיסה המקובלת אצל כל אדם נורמלי, ואפילו דורס חתול מועמד לעונש.

בהערה¹⁰ הובא סיפור על יהודי עיקש, שעורר את ביל גייטס למצוות השבת ואמונת הייחוד.

המחויבות להפצת שבע מצוות בני נח, מיישבת שתי תמיהות עצומות, אחת שקשורה לנח ואחת לאברהם אבינו. הראשונה: למה התנתקנו מנח? מדוע התואר "בן נח" הוא תיאור לאומות העולם ואינו כולל את ישראל? הרי כולנו בני נח, שהיה האב השני של האנושות אחרי המבול?

יתירה מכך: מדוע חז"ל מתעקשים לפגום בדמותו של נח? איך קרה שה"צדיק" היחיד בכל התנך, היחיד שזוכה למחמאות מפליגות, נענש בהנמכה והקטנה ונדרש לגנאי?

התנ"ך לא מרבה במחמאות. הספר מתמקד בתיאור חייהם ומעשייהם של גדולי האומה ואינו קושר כתרם לראשיהם. אנו לא מכירים קומפלימנטים כמו 'אברהם איש החסד', 'משה הצדיק' ואהרן

10 בשנת 2013 נחתמה העסקה הגדולה בישראל עד אז: וורן באפט קנה את חברת "ישקר", שמייצרת כלי חיתוך מתקדמים לשבבי מתכת. לצד הכבוד עלה החשש כי המשקיע יוציא את החברה מהארץ ויפגע בפרנסה המקומית. באפט הזמין עיתונאים מהארץ לפגישה עם חברי הדיקטוריון במטה החברה באומה, נברסקה.

אחד העיתונאים הכלכליים, עופר פטרסבורג, ניהל שם שיחה קטנה עם ביל גייטס, יו"ר מייקרוסופט לשעבר, שמכהן גם כחבר דירקטוריון אצל באפט. הם החלו לפטפט על כסף ועל מה גייטס יכול לקנות עם עשרות המיליארדים שלו? גייטס אמר משפט סתום: "אני יכול לקנות הכל חוץ מדבר אחד: **שבת של יהודי**". פטרסבורג הלך לברר במה מדובר וזה הסיפור: קיווי ברנהרד, יהודי שומר מצוות מדרום אפריקה, הוא מרצה בתחום הכלכלה המודרנית. הוא כתב רב-מכר כיצד להעתיק "תכונות של נמרים" לעולם העסקי.

פעם קיבל הזמנה מבכיר בחברת מייקרוסופט להרצאה בפני בכירי החברה. ברנהרד ראה שמועד ההרצאה חל בשבת והוא סירב. הבכיר היה בטוח שזה עניין של כסף והציע להכפיל את התשלום, אבל לשווא. ברנהרד אמר שהשבת חשובה לו יותר מהפרסום כמי שהופיע בפני ביל גייטס. ההרצאה עניינה את החברה והם דחו את פתיחת הכנס ליום חול כדי לשמוע אותו. חלפו שנים מאז, אבל ביל גייטס לא היה מסוגל להשתחרר מרגע ההשראה הזו, שיש אנשים שזכו למשהו שהוא יותר גדול מכסף.

למרות כל האמור, רש"י מצטט את דברי חז"ל שהופכים את הקערה על פיה: "יש שדורשים לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואילו בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום". וכל אחד נדהם: מצווה לרדוף את כל האדם לכף זכות ויש אומרים אפילו רשע ואיך דנים צדיק לגנאי? בקיצור: מה לא נוח אצל נח?

התשובה היא, שלנוח לא היה אכפת מבני נח. הוא לא ראה מחויבות לדאוג לאנשי דורו. כששמע שהולכים להרחיב את כל העולם, לא עשה דבר כדי לעורר שכניו בתשובה. וזה לא הצדיק היהודי, שידע שהוא "ממלכת כוהנים" על כל העולם כולו.

ב. מנגד, מצאנו הנהגה מופלאה אצל אברהם אבינו. אברהם חוזר בסוף ימיו אל קטורה שהיא הגר ויולד ממנה 6 ילדים גויים למהדריץ. הדבר תמוה: לשם מה? ובמיוחד ששרה גזרה עליו להתנתק מהגר

והקב"ה הסכים ואמר 'כל אשר תאמר אליך שמע בקולה'?

הארכנו כי אברהם הוא "אב המון גויים" ונועד להפיץ האמונה הכללית בכלל האומות. אברהם הוא אביו של ישמעאל בנו הגדול ואומר "לו ישמעאל יהיה לפניך" וכך שואף להמשיך ולהפיץ אמונת הייחוד בכלל האומות. הדרך הכי טובה להפיץ אמונה היא ללדת אותה. ללדת את המאמינים שילכו בדרכו של אברהם ולכן לאחר מיתת שרה, ממשיך בתפקידו ויולד עוד גויים שיפיצו אמונתו בין האומות.

הימים הללו מעניקים אפוא הזדמנות כפולה ומכופלת להכשיר קרן ישראל בעיני העמים וליישר דרך למלך המשיח, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש ויתקן כל העמים לעבדו שכם אחד.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il